

**Pravopisni savjeti
za izradu studentskih radova**

v1.2.2

Zagreb, svibanj 2008.

Sastavio:
doc. dr. sc. Gordan Gledec

Suradivala:
Greibachin oblik ☺

Sadržaj

Uvod.....	1
1. Najčešće pogreške.....	2
1.1. Ije ili je?.....	2
1.2. Č ili ć? Čilić?.....	3
1.2.1. Kučište ili kućište?	3
1.3. S ili sa?	3
1.4. Mala i velika slova	4
1.4.1. Hrvatska, hrvatski, engleski	4
1.4.2. Fakultet elektrotehnike i računarstva	4
1.4.3. Internet, internet i internetski	4
1.5. Pisanje brojeva	5
1.5.1. Točka.....	5
1.5.2. Zarez.....	6
1.5.3. Dvotočka	6
1.5.4. Crtica	6
1.6. Veznici, zarezi i pleonazmi	6
1.6.1. Čak štoviše, no međutim, zato jer	6
1.6.2. I, i, i, pa, te, ni, niti ali već no.....	7
1.6.3. Ukoliko ... utoliko, ni ... niti	7
2. Padeži i sklanjanje.....	8
2.1. Imena.....	8
2.2. Kratice	9
3. Strane riječi	10
3.1. Sklanjanje	10
3.2. Prijevodi	10
3.2.1. Pasiv i aktiv	11
4. Ostale pogreške	12
4.1.1. Koji / kojeg.....	12
4.1.2. Zbog / radi	12

4.1.3.	Bit će / biti će / će biti	13
4.1.4.	Glede / s obzirom / budući da / pošto.....	13
4.1.5.	Pomoću / s pomoću, vremenom / s vremenom	14
4.1.6.	Najoptimalnije, najprioritetnije	14
4.1.7.	Biti u mogućnosti, na način da, na taj način, no međutim	15
4.1.8.	Ako / ukoliko.....	16
4.1.9.	Dalicanje	16
4.1.10.	Dakanje.....	17
4.1.11.	Pisanje datuma.....	17
4.1.12.	Tok i tijek	17
4.1.13.	Video, tele, foto i kino.....	17
4.1.14.	Naj lakši ili najlakši.....	18
4.1.15.	Visokopozicioniran i visoko obrazovan.....	18
4.1.16.	Djetetu dječje, mačei mački mačje.....	18
4.1.17.	Negacije.....	18
4.1.18.	Neću, ne ću, nećemo, ne ćemo i ne će mo	19
4.1.19.	BiH, bismo, biste.....	19
4.1.20.	Brojevi i brojke.....	19
4.1.21.	Po prvi puta, prvi puta i prvi put	20
4.1.22.	Htio i htjeo.....	20
5.	Stilski savjeti	21
5.1.	Položaj enklitika.....	21
5.2.	Položaj apozicije	21
5.3.	Brojevi.....	22
5.4.	Znakovi interpunkcije	22
6.	Strojna provjera pravopisa	24
	Umjesto zaključka.....	25
	Literatura.....	26

Uvod

Nastavnici na FER-u gotovo svakodnevno suočeni su sa seminarskim, završnim, diplomskim, magistarskim ili doktorskim radovima. Prvi korak u većini je slučajeva ispravljanje pravopisnih pogrešaka i tipfelera, a onda i lektoriranje. To baš i nije posao koji bi trebao obavljati nastavnik, zar ne?

Cilj je ovog teksta ukazati na najčešće pogreške do kojih dolazi prilikom pisanja studentskih radova. Ovo nije pregled pravopisa i gramatike hrvatskog jezika – tri su pravopisa sasvim dovoljna da unesu potpunu zbrku. Ovdje nema teoretiziranja o jotaciji (nekad jotovanje, danas se javlja i pod nazivom jotiranje; mada, ako je danas rotacija i rotiranje, ne sjećam se da je ikad bilo rotovanje ☺), sibilizaciji, palatalizaciji, jednačenju po zvučnosti ili mjestu tvorbe. Sve je objašnjeno primjerima.

Tekst nisu pisali jezikoslovci pa će vam stoga možda i biti čitljiv, a vjerojatno će se u njemu i potkrasti kakva pogreška. Molimo da je dojavite autoru.

Savjeti su prikupljeni uglavnom s kvalitetnih izvora na Internetu: tu posebno valja istaknuti [1], [2] i [3]. Raznovrsni pravopisi nisu izravno korišteni, zbog bojazni da bi njihovi autori mogli doći u sukob sami sa sobom (Babić, Moguš i Finka iz sedamdesetih mogli bi se posvađati s Babićem, Finkom i Mogušem iz devedesetih po pitanju *ne ću – neću, strelica – strjelica* ili *bregovi – brjegovi*).

Prvo poglavlje opisuje najčešće pogreške: ije i je, č i ć, s i sa, pisanje brojeva i upotrebu veznika.

Drugo poglavlje pojašnjava kako se sklanjaju kratice i osobna imena i prezimena.

Treće poglavlje ukazuje na najčešće pogreške do kojih dolazi pri prevođenju s engleskog jezika i navodi jezična zvjerstva koja se najčešće čine.

Četvrto poglavlje donosi konkretne primjere ostalih pogrešaka.

Peto poglavlje daje nekoliko stilskih savjeta.

Zaključak čitatelju donosi izazov.

1. Najčešće pogreške

Za česte i teške pogreške prekršitelji obično nastoje okriviti tipfelere, no mi znamo da krivica leži negdje drugdje. Osjetljivo oko tako će brzo i bez truda uočiti pogreške s **ije** i **je**, sa **č** i **ć**, sa **s** i **sa**, s **brojevima** te s **malim i velikim slovima**.

1.1. Ije ili je?

Ukratko, osnovno je načelo da se u dugome slogu pojavljuje **ije**, a u kratkome **je**, no to pravilo ima podosta iznimaka. Zainteresirani čitatelj mazohističkih sklonosti te će iznimke pronaći na [10], dok od nezainteresiranog očekujemo da ne pravi sljedeće pogreške:

- nije ~~redosljed~~, nego **redoslijed**,
- nije ~~promijena~~, nego **promjena**,
- jest **zvijezda**, ali je i **zvjezdica**, nipošto ~~zvijezdicea~~,
- nije ~~uvjet~~, nego je **uvjet**,
- zadatak ćete **riješiti** i dobiti **rješenje** – zadatak će tada biti **riješ**en; ako ne znate dovoljno, **rješav**at ćete ga dugo,
- nastavnici se neće diviti vašem **dijelu**, već vašem **djelu** (osim ako im donesete naročito lijep komad sebe).

I dakako, očekujemo da student namjernik zna razliku između **sljedeći** i **slijedeći**: **sljedeći** je pridjev koji znači: koji slijedi, koji je idući na redu. **Slijedeći** je glagolski prilog sadašnji koji odgovara na pitanje "na koji način", „kako“. Dakle:

- **Pogrešno:** Tko je ~~slijedeći~~?
- **Točno:** Tko je **sljedeći**? (Tko je idući na redu?)
- **Pogrešno:** ~~Slijedeći~~ link, pronašao je zanimljivu stranicu.
- **Ispravno:** **Slijedeći** link, pronašao je zanimljivu stranicu. (na koji način: prateći)

Slijedeći ove savjete naučit ćete razliku između ove dvije riječi, tako da **sljedeći** put nećete pogriješiti. Isto vrijedi za par **svijetleći** i **svjetleći**, ali koje su šanse da ćete ove riječi koristiti u svom radu?

1.2. Č ili ć? Čilić?

Kako kaže jedan bloger [7], ako izbjegavate točke i zareze, to je OK, iako nije *cool*. Neki kažu da je to stil. Ako ne volite zagrade, dvotočke i slične alatke i to je OK, iako nije *cool*. Ako ne znaš **ije** i **je** - to još može proći, možda! Ali ako ne znaš **č** i **ć** - stvarno nisi *cool*.

Dobar sluh može pomoći, zemljopisno porijeklo isto, kao i kod dobrog vina. Priznat ćemo, neki jednostavno ne čuju razliku. No, zar je tako teško naučiti da:

- nije ~~čovjek~~ (niti ~~čovijek~~), već **čovjek**,
- nije ~~več~~, već **već**,
- nije ~~moгућност~~, nego **moгуćnost**,
- nije ~~plaćanje~~, nego **plaćanje**,
- nije „~~mi ćemo~~“, nego „**mi ćemo**“; čak nije ni „~~mi će mo~~“ (premda će **lijenčine** reći – „**mi nećemo, oni će**“, dok će jezični čistunci reći „**mi ne ćemo, oni će**“)
- postoji razlika između **vraćanja** i **vračanja**, zar ne?
- može biti i **prćenje** i **prčenje**, ali nije svejedno na što mislite.

Dakako, i ovdje naglašavamo laureata:

1.2.1. Kučište ili kućište?

Pokušajmo ovako [6]. Psić, tj. kuće, jedno je od prirodnih staništa za buhu. Ako buha živi na psu, može nazivati svoj stan psetište. Ako živi na psiću, pa prilično je nezgodno reći - psićište. Nekako uhu bolje zvuči - kučište. Izvedeno od izraza "kuće" za psića.

Kakve sad to ima veze?

Stanište dolazi od riječi "stan". Od riječi "kuća" može doći samo izraz "kućište". Za osobno računalo, "kuća" je okvir u kojem se nalaze bitni elementi, pa otuda dolazi i izraz "kućište" za tu kutiju.

Dakle, **kućište!**

1.3. S ili sa?

Jedna od najčešćih pogrešaka s kojom se studenti bore, pisanje je prijedloga "s" u dužem obliku "sa" kada to ne treba činiti. Mnogi uopće ne upotrebljavaju kraći oblik držeći se stare narodne što duže - to bolje [3], ali u ovome slučaju sigurno nije tako, a pravila su logična i

malobrojna (sva se svode na jedno načelo - teškoću izgovora) pa se isplati upamtiti barem jedno:

- duži oblik **sa** upotrebljavamo ispred riječi koje počinju suglasnicima **s, š, z, ž**,
 - **sa** sestrom, **sa** šogoricom, **sa** zlobnicom, **sa** ženom...

Jednostavno, zar ne? Prijedlog **s/sa** inače se koristi u instrumentalu, no o njemu će još biti riječi na drugom mjestu.

1.4. Mala i velika slova

O korištenju velikih i malih slova dao bi se napisati udžbenik, o njihovom pogrešnom korištenju i kakav kazneni zakon. Znatiželjnici se mogu obratiti na bilo koji od brojnih pravopisa ili na Wikipediju [8], a mi ćemo se obrecnuti na pogreške koje uništavaju duh i tijelo tankočutnog čitatelja.

1.4.1. Hrvatska, hrvatski, engleski

Hrvatska je država, a ime države piše se velikim slovom. U Hrvatskoj žive i **Hrvati**, koji su narod – ime naroda piše se velikim slovom, odatle H. **Hrvatski** se piše velikim početnim slovom samo kad je na početku rečenice, zato što rečenicu valja započeti velikim slovom. Zato se i zove veliko **početno** slovo. No, **Hrvati** govore **hrvatski**, a ne **Hrvatski**. To je zato što se pridjevi pišu malim ~~nepočetnim~~ slovom. Zato je logično da i **Englezi** govore **engleski**, a ne **Engleski**. Hm, a je li logično da **Hrvati** govore **engleski**? *However, the **English** (people) speak **English** (language).*

1.4.2. Fakultet elektrotehnike i računarstva

Fakultet na kojem (još uvijek) studirate zove se **Fakultet elektrotehnike i računarstva**. Nismo **Nijemci** (a ni ~~Njemei~~) pa taj naziv nećemo pisati ~~Fakultet Elektrotehnike i Računarstva~~ ("nećemo" možemo pisati i "ne ćemo", ako hoćemo, ali nećemo pisati "ne ćemo"). U engleskom se jeziku takav način pisanja zove *Title Case*, a još ga nijedan pravopis nije uveo u hrvatski jezik. Isto načelo vrijedi i za pisanje naziva predmeta (dakle, nisu ~~Algoritmi i Strukture Podataka~~, već su **Algoritmi i strukture podataka**), naslova knjiga (**Osnovne arhitekture mreža**, a ne ~~Osnovne Arhitekture Mreža~~) i sličnog.

1.4.3. Internet, internet i internetski

Ako ćete se ravnati prema medijima i onome što kažu lektori, naziv ove svjetske mreže pisat ćete pogrešno – malim slovom. Naime, **Internet** je ime mreže, a znamo da se imena pišu

velikim početnim slovom. Lektori će reći da je **Internet** poprimio karakteristike medija koje je donedavno imala npr. televizija, a televiziju pišemo malim slovom. Bilo bi to točno, kad ne bi bilo pogrešno. Nije svaki **internet Internet**, ali je **Internet internet**. Naime, **internet** je bilo koja mreža koja je sastavljena od međusobno povezanih mreža. **Internet** pisan velikim slovom točno je određena mreža (**internet**) koja je temeljena na jedinstvenom adresnom prostoru i komunikacijskim protokolima iz skupa protokola TCP/IP. Radi se, dakle, o dva pojma: otprilike kao **Crkva** i **crkva**. Ako u ovo uvjerite bar jednog lektora, bit ćemo vam zahvalni. No, onaj koji se odnosi na Internet je **internetski**, a ne ~~Internetski~~! Primjerice, **internetski** protokoli, nikako ~~internet-protokoli~~ ili ~~Internet-protokoli~~.

1.5. Pisanje brojeva

U brojevima se upotrebljavaju točka, zarez, dvotočka (lirski nazvana i dvotočje), crtica i još neki, ali nije uvijek jasno kada bi trebalo upotrijebiti koji znak. Ne pomaže previše ni što pravopisi nude različita rješenja [3].

1.5.1. Točka

Točka se piše na kraju rednih brojeva kako bi se razlikovali od glavnih brojeva, a to pravilo vrijedi i za arapske i za rimske brojke koje imaju oblik velikih latiničnih slova pa bi izostanak točke mogao stvarati nesporazume [3].

- Matoš je rođen 13. 6. 1873. ili 13. VI. 1878.
- Prvi međuispit pisali smo 19. ožujka.

Posebno je šokantno pisanje rednog broja s točkom, crticom i padežnim nastavkom:

- **Pogrešno:** Drugi međuispit pisat ćemo ~~13-tog~~ travnja.
- **Još gore:** Drugi međuispit pisat ćemo ~~13-tog~~ travnja.
- **Ispravno:** Drugi međuispit, predviđen za 13. travnja, otkazan je.

Točka se iza rednih brojeva piše i kada slijedi koji drugi pravopisni znak (zarez, spojnica, zagrada i sl.)

- René Descartes (31. ožujka 1596. – 11. veljače 1650.) [11] volio je dobru kapljicu, ali lošu nije [12].

Točka se piše iza brojeva koji znače količinu vremena u satima, minutama i sekundama.

- Njegov je rezultat na toj dionici bio **2.45.03**. (2 sata, 45 minuta i 3 sekunde)

U takvim se situacijama umjesto točke može pisati i **dvotočka**. (**2:45:03**)

Ako se vrijeme mjeri u desetinkama, sekunde i desetinke odvajaju se zarezom bez razmaka.

- Nekoć je **10,9** bilo dobro vrijeme na 100 metara. (10 sekundi i 9 desetinki)

1.5.2. Zarez

Zarez se piše u decimalnim brojevima i to bez razmaka. (35,4°, 22,14%)

1.5.3. Dvotočka

Dvotočka se upotrebljava kad se želi izraziti omjer.

- FER je pobijedio rezultatom **4 : 1**. (četiri prema jedan)
- Izgledi da prođeš ispit su ti **1 : 1000**. (jedan prema tisuću)

Jedan pravopis u tom slučaju ostavlja razmak ispred i iza dvotočke, a drugi ne (4:1, 1:1000) pa imate pokriće u svakom slučaju.

1.5.4. Crtica

Crtica se upotrebljava kao zamjena za prijedlog *do*.

- Svakoga dana učim 4 – 5 sati. (4 do 5 sati – svakako premalo!)

Crtica se tu **ne smije zamijeniti zarezom** jer se mijenja značenje:

- Svakoga dana učim 4,5 sati. (4 sata i 30 minuta)

Ako se ispred broja napiše **od**, onda se između brojeva treba napisati i **do**.

- **Pogrešno:** Studirala je na FER-u ~~od 1999. – 2007.~~
- **Ispravno:** Studirala je na FER-u **od 2003. do 2007.**

1.6. Veznici, zarezi i pleonazmi

Kao što im samo ime govori, veznici služe međusobnom povezivanju pojedinih riječi, skupina riječi i rečenica. Ima ih sastavnih (**i, pa, te, ni, niti**), suprotnih (**a, ali, nego, već, no**), isključnih (**samo, samo što, jedino, jedino što, tek, tek što**), zaključnih (**dakle, zato, stoga**), a tu je i jedan rastavni (**ili**) [9].

1.6.1. Čak štoviše, no međutim, zato jer

Ne koristite dva veznika s istim značenjem [9]:

- ~~No, međutim~~, ipak je odlučio pristupiti međuispitu.
- Nije prošao prag, ~~čak štoviše~~ dobio je negativne bodove.

- Došao je ~~zato-~~jer~~~~ jer je mislio da će uspjeti prepisati.

Veznici **no** i **međutim** imaju isto značenje, samo se stilski razlikuje njihova uporaba.

Veznici **čak** i **štoviše** također imaju jednako značenje.

Veznici **zato što** i **jer** imaju isto značenje, nemojte stvarati nov i suvišan skup riječi.

1.6.2. I i i, pa, te, ni, niti ali već no

Zarezi se uvijek mogu pisati radi isticanja, no budući da niste Krleža, nemojte to raditi. U pravilu kod sastavnih i rastavnih rečenica ne dolaze zarezi, ali su oni poželjni ako se koriste pri nabrananju ili se nešto želi istaknuti [1].

- Ni na prvom, **ni** na drugom, **niti** na trećem blicu nisam dobio više od jednog boda.
- I Neven i Marko i Marina i Iva i Ivica bili su u kući Velikog brata.

Kod suprotnih rečenica (**a, ali, nego, već, no**) zarez ne mora uvijek doći.

1.6.3. Ukoliko ... utoliko, ni ... niti

Veznici koji dolaze u paru nazivaju se veznički parovi [9]. Primjeri su:

- **ukoliko** i **utoliko**
 - **Ukoliko** budeš više učio, **utoliko** ćeš lakše proći ispit.
- **ne samo** i **nego** (ispred **nego** ne dolazi zarez!)
 - **Ne samo** da je prepisao zadaću **nego** ju je i zaboravio predati!
- **ni** i **niti** (ispred **niti** ne dolazi zarez!)
 - On nije **ni** muško **niti** žensko.

Pogrešno je veznik **ukoliko** koristiti umjesto **ako** (o ovom nešto kasnije!).

Veznik **niti** ne može sam stajati kao jedina negacija u rečenici:

- **Pogrešno:** Nije ~~niti~~ pogledao zadatke za domaću zadaću.
- **Ispravno:** Nije **ni** pomislio prepisati zadatke!

2. Padeži i sklanjanje

2.1. Imena

Jedan od većih užasa u pisanim djelima dekliniranje je stranih imena dodavanjem spojnice ispred padežnoga nastavka [3]. Sadisti će pritom ime ostaviti u nominativu pa će tako World Wide Web nakaradno postati životno djelo ~~Tim Berners-Lee-a~~.

Pravila, istina, jesu brojna i donekle složena jer se ponekad stapaju strana i naša jezična obilježja, a često je potrebno i poznavanje izgovora i rasporeda naglasaka, ali svaka je pogreška bolja (ili bar manje loša) od dekliniranja imena spojnicom ispred padežnog nastavka ili dekliniranja samo pola imena [3].

Evo osnovnih kratkih pravila:

1. imena i prezimena ljudi **nikada** se ne dekliniraju dodavanjem spojnice ispred padežnoga nastavka. (John → ~~John-a~~, Maurice → ~~Maurice-a~~, Tim → ~~Tim-a~~); tako se dekliniraju samo složene kratice (FER → FER-a, ZPR → ZPR-a) koje ćete prepoznati po tome što su im svi dijelovi ispisani velikim slovima, dakle:
 - nije ~~Mealy-jev~~ automat, niti je ~~Mealy-ev~~, nego je **Mealyjev** automat,
2. ako skupa stoje muško ime i prezime, **deklinira se i ime i prezime** (osim u slučaju kineskih, korejskih i sličnih imena),
 - teorija relativnosti nije djelo ~~Albert~~ Einsteina, niti ~~Albert-a Einstein-a~~, nego je djelo **Alberta Einsteina**, isto kao što je Bolonja na FER-u djelo Vedrana Mornara, a ne Vedrana ~~Mornar~~ ili ~~Vedran-a Mornar-a~~,
3. kod ženskih se imena sklanja **samo ime**, prezime tek iznimno:
 - Bio je to još jedan odličan skok Blanke **Vlašić**.
 - Svakog petka gledamo spektakularni nastup Antonije ~~Šola~~.
 - Svakog petka gledamo spektakularni nastup Antonije **Šole**.

Zadnja dva pravila uglavnom masakriraju pravnici i od studenata FER-a do sada im nije prijetila veća opasnost. Želite li biti poput pravnika?

Ostala pravila određuju kako se sklanjaju imena Mario, Charles, Henry, Nagy, Dante, Spinoza, de Luca, Laplace, Tasso, Hugo, Dumas, Kim Il Sung, Gina, Oprah, Sofia, Ingrid,

Jeannette, Utah, Kennedy, Boccaccio ili Hemingway. No, budimo realni – kad ćete o njima pisati?¹

Kao sažetak: ako katkad i promašite pa zaboravite ubaciti **j** gdje treba ili napišete "Tima Berners-Leea" umjesto "Tima Berners-Leeja", bit će to daleko manja pogreška nego da u papir utisnete grozotu od "~~Tim Berners-Lee-a~~". Jer, sigurno tako ne biste napisali ime ~~Vedran~~
~~a-Mornar-a~~.

2.2. Kratice

HTTP se na transportnom sloju oslanja na TCP, na mrežnom na IP, a za pretvaranje imena u IP-adresu koristi DNS-sustav. HTTP, TCP, IP, DNS... UDP, SMS, SGSS, SGSN, NGN, PGP, GPG, GNU... Kako ih sklanjati? Važno je znati da kratica može označavati nešto ženskoga roda (u "stvarnosti"), ali sama je muškoga roda i tako se u rečenici ponaša.

Bez pretjerane teorije, evo ispravno napisanih primjera [15]:

- složene kratice pišu se svim velikim slovima bez točke:
 - FER, ASP, PIPI;
- kad se takve kratice dekliniraju, padežni nastavak odvaja se spojnicom (dakle, radi se ono što se smatra zvjerstvom nad imenima i stranim riječima):
 - FER → FER-a → FER-u,
 - ASP → ASP-a → ASP-u;
- kratice sa završnim samoglasnikom *i* ili *e* (ZARI, OE) mogu se deklinirati (s umetnutim *-j-* po potrebi), ali ne moraju:
 - ZARI → ZARI-ja → ZARI-ju,
 - OE → OE-a → OE-u;
- izvedenice od kratica mogu se pisati sa spojnicom, ali stručnjaci preferiraju pisanje po izgovoru:
 - FER-ovac → ferovac,
 - PMF-ovac → peemefovac.

Toliko o kr.

¹ Rješenje za nadobudne: Marija, Charlesa, Henryja, Nagya, Dantea, Spinoze, de Luce, Laplacea, Tassoa, Hugoa, Dumasa, Kim Il Sunga, Gine, Opre, Sofije, Ingrid, Jeanette, Ute, Kennedyja, Boccaccia i Hemingwaya.

3. Strane riječi

Izrazito veliki kamen spoticanja strane su riječi. Neki studenti previše su revni pri pokušaju prevođenja pa im se dogodi da pretjeraju (*ultimate* nije ~~ultimativan~~, baš kao što ni *eventually* nije ~~eventualno~~), drugi zaziru od hrvatskih riječi (zar *bookmark* da **straničnikom** nazovem?!), treći se izgube u milijardama i bilijunima (*billion* je **milijarda**, a ne ~~bilijun~~, ako koristite američku literaturu), četvrti se izgube u strukturi rečenice jer prijevod prepuštaju *Babelfishu* (*was done by* nije ~~bio je učinjen od strane~~) [17]. Pogledajmo što je ispravno!

3.1. Sklanjanje

Pisanje svega mogućeg i nemogućeg s crticom postalo je nacionalni sport. A stvar je tako jasna: strane se riječi pri sklanjanju ponašaju kao i domaće, a ne ponašaju se kao kratice. Staviti crticu iza riječi u nominativu i na nju nalijepiti padežni nastavak jednako je grozno kao gledati film s ~~Tom-om-Cruise-om~~ [3]. Dakle:

- surfate **webom** i **Internetom**, a ne ~~web-om~~ i ~~Internet-om~~,
- programirate **Java-applete**, a ne ~~Java-applet-e~~,
- koristite **Microsoftovu** programsku podršku ili programsku podršku **Microsofta**, a ne ~~Microsoft-a~~ ili ~~Microsoft-ovu~~; nipošto ne koristite ~~Microsoft podršku~~,
- rješenje **svog** problema nećete pronaći na ~~Google-u~~, nego na **Googlu**, premda vam i **Yahoov** pretraživački mehanizam može pomoći (~~Yahoo-ov~~ ili ~~Yahoov~~ neće!),
- s prijateljima razgovarate putem **Facebooka**, a ne ~~Facebook-a~~,
- ako ne volite Microsoft, možda ste ljubitelj **Linuxa**, nikako ~~Linux-a~~, ali možda **Mac OS-a**.

3.2. Prijevodi

S obzirom na to da su gotovo sve strane riječi u području u kojem radite završni rad engleskog podrijetla, one se u tekstu koriste ovako:

- Uređaj koji povezuje lokalne mreže na fizičkom sloju je obnavljač (engl. *repeater*). U lokalnim mrežama koje koriste parično kabliranje za tu se svrhu koristi parični obnavljač (engl. *hub*). Umjesto *hubova* sve se češće koriste komutacijski LAN-čvorovi (engl. *LAN switch*).

Dakle, riječ koju student ne može odgovarajuće prevesti s engleskog na hrvatskog jezik dopušteno je ostaviti u izvornom obliku, ali tada riječ valja pisati kurzivom (*italic*). Naravno, obaveza je studenta da u suradnji s mentorom, odnosno voditeljem, prevede što je moguće više izraza:

- U nekim se LAN-ovima koristi asinkroni način prijenosa (engl. *Asynchronous Transfer Mode*, skraćeno ATM). Treći sloj ATM mreže je prilagodbeni sloj ATM-a (engl. *ATM Adaptation Layer*, skraćeno AAL).

Ako student želi istaknuti neki dio teksta, može proizvoljno koristiti masno otiskivanje slova (opcija **Bold**). Također, ako autor želi naglasiti da određeni skup riječi čini cjelinu, može te riječi pisati nakošeno (npr. *asinkroni način prijenosa*).

Ako stranu riječ ne možete ili ne znate prevesti, pišite je *ukošeno*. Nikako je, zaboga, ne prevodite koristeći „*Englezko-hrvatski i hrvatsko-englezki rječnik obavjèstničkôga nazivlja*“ [16].

3.2.1. Pasiv i aktiv

Kad autor nakani prevoditi s izvora na engleskom jeziku, pronađenih na Internetu, a nevičan je materinjem jeziku, čitatelj mora biti spreman na jednu od većih grozota:

- **Grozno:** ~~Bežični prijenos energije otkriven je od strane Marconiija.~~
- **Razumljivo:** Nikola Tesla **otkrio je** bežični prijenos energije.
- **Grozno:** ~~Napad uskraćivanjem usluge pokrenut je od strane *hackera*.~~
- **Razumljivo:** *Hackeri su pokrenuli* napad uskraćivanjem usluge.

Ne koristite pasiv, on je svojstven engleskom jeziku, premda se i tamo nastoji izbjeći u pisanom formalnom obliku. U hrvatskom je jeziku prirodnije koristiti aktiv. Srećom, ne koristimo njemačku literaturu pa se nećemo suočavati s riječima kao što je *Donaudampfschiffahrtsgesellschaftskapitänwitwenrentengesetzzusatzparagraph*².

² Dodatni paragraf zakona koji regulira mirovine udovica kapetana parnih brodova na Dunavu. Ili tako nešto.

4. Ostale pogreške

Dakako, popis čestih pogrešaka neograničen je. Evo još nekih, bez posebnog **redoslijeda**:

4.1.1. Koji / kojeg

Odnosna zamjenica **koji** u akuzativu (odgovara na pitanja koga, što?) ima dva oblika [3]. Kad se odnosi na nešto **živo** (čovjeka ili životinju), akuzativ glasi **kojeg**, a kad se odnosi na nešto **neživo** (ili biljku), akuzativ glasi **koji**.

- **Neživo:**
 - **Pogrešno:** Riješio je zadatak ~~kojeg~~ mu je zadao nastavnik.
 - **Ispravno:** Riješio je zadatak **koji** mu je zadao nastavnik.
- **Živo**
 - **Pogrešno:** Zapamtio je studenta ~~koji~~ je vidio.
 - **Ispravno:** Zapamtio je studenta **kojeg** je vidio.

4.1.2. Zbog / radi

Miješanje prijedloga "zbog" i "radi" jedna je od najčešćih pogrešaka, ali bar nije nerazumljiva jer postoje slučajevi kada doista nije jasno koji bi gdje trebalo upotrijebiti [3]. Pravilo je jednostavno:

- Prijedlogom **zbog** izričemo **uzrok**.
 - Zakasnio je na spoj **zbog** međuispita. (**zato što** je pisao međuispit)
- Prijedlogom **radi** izričemo **namjeru** (želju, cilj, svrhu).
 - Došao je **radi** pisanja međuispita. (**da bi** pisao međuispit)

Pogrešnom upotrebom možemo dobiti sulude rečenice:

- Čovjek je uhićen **radi** ubojstva. (uhićen je **da bi** nekoga ubio!)
- Čovjek je uhićen **zbog** ubojstva. (**zato što** je nekoga ubio)

Ili, ako ćemo jednim udarcem ubijati dvije muhe [1]:

- Zubaru sam otišao **zbog** zubobolje, a **radi** liječenja.

Ali, nipošto:

- Zubaru sam otišao ~~zbog radi~~ zubobolje.

4.1.3. Bit će / biti će / će biti

Kako bismo izbjegli dugačku priču o tvorbi **futura prvog** (ja ću proći, ti ćeš pasti), poslužit ćemo se ilustrativnim primjerima:

- **Pogrešno:** Sutra ću ~~pisat~~ ispit. ~~Pokušati~~ ću prepisivati, ali ću to ~~činit~~ tako loše, da će me asistenti odmah ~~otkrit~~. ~~Pasti~~ ću kao kruška.
- **Ispravno:** Sutra ću **pisati** ispit. **Pokušat** ću prepisivati, ali **ću** to **činiti** tako dobro, da me asistenti **neće otkriti**. **Proći** ću bez problema! (Samo probajte!)

Sjetite se da niste Tanja Torbarina i da je ispravno:

- „**ću gledati**“ i „**gledat ću**“, nipošto „~~ću gledat~~“, „~~gledati ću~~“ ili „~~gledaću~~“,
- „**ćeš doći**“ i „**doći ćeš**“, nipošto „~~ćeš doće~~“, „~~doće ćeš~~“ (pokušajte to izgovoriti!) ili „~~doćeš~~“.

4.1.4. Glede / s obzirom / budući da / pošto

Uzročni veznik **budući da** ne smije se upotrebljavati bez drugoga dijela, a tako okljaštren može i izazvati zabunu [3].

- **Pogrešno:** ~~Budući~~ je zabrljao, pao je na usmenom ispitu. (budući muž?)
- **Ispravno:** **Budući da** je zabrljao, pao je na usmenom ispitu.

Kada zavisna rečenica dolazi iza glavne, veznik **budući da** bolje je zamijeniti veznicima **zato što** ili **jer** (ali ne ~~zato jer~~).

- **Ispravno:** Pao je na ispitu **zato što** je zabrljao.
- **Ispravno:** Pao je na ispitu **jer** je zabrljao.
- **Pogrešno:** Pao je na ispitu ~~zato jer~~ je zabrljao.

Izraz ~~obzirom da~~ uvijek treba zamijeniti punim izrazom **s obzirom na to da** koji služi kao veznik u uzročnim rečenicama.

- **Pogrešno:** ~~Obzirom da~~ u dvorani nema kisika, otvorit ću prozor.
- **Ispravno:** **S obzirom na to da** u dvorani nema kisika, otvorit ću prozor.

Izraz suprotan izrazu **s obzirom na to** je **bez obzira na to**, a ne ~~bez obzira što~~:

- **Pogrešno:** ~~Bez obzira što~~ niste učili, pisat ćemo blic.
- **Ispravno:** **Bez obzira na to što** niste učili, pisat ćemo blic.
- **Ispravno:** **Iako** niste učili, pisat ćemo blic.
- **Ispravno:** **Premda** niste učili, pisat ćemo blic.

4.1.5. Pomoću / s pomoću, vremenom / s vremenom

Instrumental s prijedlogom **s/sa** upotrebljava se kad se izriče:

- način,
 - **S užitkom** učim Algoritme i strukture podataka.
- vrijeme,
 - **S godinama** studiranja postao sam imun na hranu u menzi.
- društvo,
 - Družim se isključivo **s virtualnim likovima**.

Instrumental s prijedlogom **s/sa** ne upotrebljava se kad se izriče:

- sredstvo,
 - **Pogrešno:** ~~Na faks sam došao s tramvajem.~~
 - **Ispravno:** Na faks sam došao tramvajem.
- indirektni objekt,
 - **Pogrešno:** ~~Bavio sam se s izradom šalabahtera.~~
 - **Ispravno:** Bavio sam se izradom šalabahtera dok me nisu uhvatili.

Dakle, vrijeme, pomoć i obzir **nisu sredstvo** pa ih ne možete uzeti i njima raditi nešto:

- **Pogrešno:** Danas ne znam ništa, ali ~~vremenom~~ ću naučiti.
- **Pogrešno:** Nisam učio, ali ću proći ~~pomoću~~ šalabahtera.
- **Ispravno:** Danas sam pao, ali ću **s vremenom** naučiti i proći.
- **Ispravno:** **S pomoću** genetskog inženjeringa doživjet ću stotu.

Pazite i na jezičnu ekonomičnost:

- **Pogrešno:** Riješit ću problem ~~s pomoću računala.~~
- **Ispravno:** Riješit ću problem **računalom**.
- **Pogrešno:** Ispit iz C-a pišemo ~~s pomoću olovke.~~
- **Ispravno:** Ispit iz C-a pišemo **olovkom**.

4.1.6. Najoptimalnije, najprioritetnije

Problem je pridjeva **optimalno** to da u svom značenju već ima superlativ. Naime, *optimus* na latinskom znači **najbolji**. Što je onda **najoptimalniji**? Najnajbolji? Isto vrijedi za riječ

najprioritetniji. Prioritet je samo jedan. I alternativa je samo jedna. Nema nekoliko alternativa, to su mogućnosti!

4.1.7. Biti u mogućnosti, na način da, na taj način, no međutim

Više nije uvijek i bolje! Kao što tekstove nećete pisati slovima veličine 18 piksela zato da biste napisali više stranica teksta, nemojte podlijegati ni administrativno-poslovnom stilu pisanja. Vodite računa o jezičnoj ekonomičnosti i zamijenite sve izraze s lijeve strane onima s desne strane [1]:

Loše	Dobro
imati mogućnost	moći
biti u mogućnosti	moći
biti u stanju	moći
ukazati pomoć	pomoći
dati do znanja	upozoriti
staviti do znanja	upozoriti
biti suglasan	slagati se
donositi zaključke	zaključivati
riješiti pomoću računala	riješiti računalom
na način da	tako da
na taj način	tako
na način kako	onako kako
druga alternativa	alternativa
treća alternativa	treća mogućnost
na sljedeći način	ovako
potrebno je	treba

U isti koš spadaju i pleonazmi (izražavanje istog sadržaja dvjema ili s više riječi):

Loše	Dobro	Zašto
no međutim	no ili međutim	no = međutim
kako i na koji način	kako	kako = na koji način
oko stotinjak	stotinjak	-ak = oko
neophodno potrebno	neophodno ili potrebno	neophodan = prijeko potreban
zato jer	zato što	zato = jer

Loše	Dobro	Zašto
ćirka oko	oko ili otprilike	ćirka = oko
ćesto puta	ćesto, mnogo puta	ćesto = mnogo puta
iz razloga što	zato što	razlog = zato što
ja osobno	ja ili osobno	ja = osobno
javno objaviti	objaviti	objava je javna
i/ili	ili	i je već uključeno u ili
iza njega slijedi	iza njega dolazi / slijedi	iza = slijedi
servisi i usluge	usluge	servisi = usluge
u mjesecu rujnu	u rujnu	rujan = mjesec
u lipnju mjesecu	u lipnju	lipanj = mjesec

4.1.8. Ako / ukoliko

U posljednje se vrijeme veznik **ukoliko** pogrešno počeo koristiti umjesto veznika **ako**. Naime, kako je spomenuto u [1], za veznik **ukoliko** vrijedi da se ne može koristiti bez svog vezničkog para **utoliko**. Dakle:

- **Pogrešno:** ~~Ukoliko uz stalni napon povećamo otpor, struja će porasti.~~
- **Ispravno:** **Ako** uz stalni napon povećamo otpor, struja će se **manjiti**.

Pravilna je uporaba para **ukoliko-utoliko**, primjerice, ovakva:

- **Ukoliko** više učiš, **utoliko** ćeš više naučiti.

4.1.9. Dalikanje

Ćest je problem u hrvatskom jeziku tzv. dalikanje. O ćemu se radi? Kod nas se pitanja postavljaju ovako:

- **Je li** vam jasan tekst zadatka?
- **Ćelite li** dodatne bodove iz aktivnosti na nastavi?
- **Biste li** izašli iz predavaonice?

a ne ovako:

- ~~Da li vam je jasan tekst zadatka?~~
- ~~Da li ćelite dodatne bodove iz aktivnosti na nastavi?~~
- ~~**Je li vam je** jasan tekst zadatka?~~

Oćito je da gore nijednom nije upotrijebljeno notorno **da li**.

4.1.10. Dakanje

Sličan je problem s tzv. dakanjem:

- **Pogrešno:** Idem ~~da učim~~. Kad naučim, ići ću ~~da se igram~~.
- **Pogrešno:** Ulogirao sam se na računalo bez ~~da sam morao upisati~~ lozinku.
- **Ispravno:** Idem **učiti**. Kad naučim, ići ću se **igrati**.
- **Ispravno:** Ulogirao sam se na računalo **bez upisivanja** lozinke.

4.1.11. Pisanje datuma

Ne vjerujte Windowsima! Oni koji su lokalizirali taj operacijski sustav ne razmišljaju o finesama hrvatskoga jezika pa ispada da se neki mjesec ponavlja više puta u godini. Tako ćete tamo, primjerice, vidjeti datum **12. ožujak 2008.** – kao da **ožujaka** u godini ima u izobilju, a ovaj je **12. po redu**. Dakle:

- **12. ožujka**, a ne ~~12. ožujak~~!

I ako već datum pišete brojčano, ne pišite vodeće nule - ~~12. 03. 2008.~~ – nismo vojska, ali pazite na razmak iza točke: ispravno je **12. 3. 2008.**

4.1.12. Tok i tijek

Tok je kretanje u prostoru (vodeni tok, riječni tok, potok, krvotok, kružni tok, dijagram toka, tok novca, prtok kapitala, tok podataka ili informacija, protočnost ceste, magnetski tok, tok električne struje). **Tijek je kretanje u vremenu** (The Beat Fleet: "I ludilo uvijek promijeni tijek povijesti, i ispiše novu krvavu stranu...") [5].

Dakle:

- Došlo je do prekida u **toku** prijenosa podataka **tijekom** spajanja na Internet.

4.1.13. Video, tele, foto i kino

Složenice kojima su tvorbene osnove potekle iz latinskih i grčkih riječi (i nekih naših, doduše nastalih iz pridjeva, npr. brodo-, poljo-, vodo-) pišu se **zajedno**, bez crtice ili razmaka. Pojednostavljeno, sve što počinje s *audio-*, *elektro-*, *euro-*, *fono-*, *foto-*, *geo-*, *kino-*, *meta-*, *mikro-*, *mini-*, *mono-*, *radio-*, *samo-*, *tele-*, *termo-*, ili npr. *video-* piše se zajedno [1]:

- **videokonferencija, metafizika, radiokomunikacije, telekomunikacije,**
- **fotoaparat, kinoprojektor, mikroskop, antiteza, teletina.**

Isto vrijedi za riječi koje počinju s među-, iznad-, ispred-, samo-, protu- i sličnima:

- **meduspremnik, međuispit, protuteža, samopomocija...**

4.1.14. Naj lakši ili pre lagan

Superlativ se tvori dodavanjem prijedloga **naj** na **komparativ** pridjeva [11]. Dakle:

- **Pogrešno:** Ovo je ~~naj lakši~~ blic dosad.
- **Ispravno:** Ovo je **najteži** blic dosad.

Isto vrijedi za pisanje prijedloga **pre** i **nad** ispred pridjeva:

- **Pogrešno:** Ovaj ispit bio je ~~pre težak~~.
- **Ispravno:** Ovaj ispit bio je **prelagan**.
- **Pogrešno:** Osjećam se tako ~~nad moćno~~.
- **Ispravno:** Osjećam se tako **nadmoćno**.

4.1.15. Visokopozicioniran i visoko obrazovan

Složenice u kojima je prvi dio pridjevska oznaka količine ili mjesta ponekad zbuni autore nevične jeziku. Stoga se često mogu pročitati rečenice:

- **Pogrešno:** Kandidat je ~~visoko obrazovan~~. (Pohađao je nastavu na 12. katu?)
- **Ispravno:** Kandidat je **visokoobrazovan**.

Takve riječi treba pisati zajedno: **visokopozicioniran**, **gorepotpisan** ili **nižepotpisan** (premda je dovoljno napisati **potpisan**), **viskooptimiziran**, **visokoobrazovan**. To što se u engleskom piše *highly qualified* ili *highly educated* nikako ne utječe na hrvatski jezik.

4.1.16. Djetetu dječje, maćci maćki maćje

Posvojni pridjevi (oni koji odgovaraju na pitanje čije je što) često se iskasape do granica podnošljivosti:

- **Pogrešno:** Ovaj zadatak za mene je ~~maćji~~ kašalj. Sve je to ~~dječja~~ igra.
- **Ispravno:** Ovaj zadatak za mene je **maćji** kašalj. Sve je to **dječja** igra.

4.1.17. Negacije

~~Neznam. Ne moguće. Ne dostaješ mi. Ne, ne i ne!~~

Negacija se piše odvojeno od glagola. Osim kod **nemam**, **nemoj**, **nedostaješ**. Mlađi naraštaji pisat će i **neću**. Stariji će pisati **ne ću**. Važeći pravopisi svima daju za pravo.

Prilozi i pridjevi koji se tvore od negacije i običnog pridjeva i priloga, pišu se **zajedno**:

- **Pogrešno:** Pao sam?! Ma, to je ~~ne moguće~~!
- **Ispravno:** Prošao sam! To je **nevjerojatno**!

Dakle: **ne znam, nemoguće, nedostaješ mi.**

4.1.18. Neću, ne ću, nećemo, ne ćemo i ne će mo

Petljanje s **neću** i **ne ću** u kombinaciji s neznanjem i nepoznavanjem vlastitog jezika prouzročilo je kroničnu nesigurnost u pisanju glagola **htjeti**:

- **Pogrešno:** Ako zakasnite, ~~ne će me~~ vas čekati!
- **Ispravno:** Ako zakasnite, **nećemo** otići bez vas!
- **Hm, ispravno:** Ako zakasnite, **ne ćemo** otići bez vas!
- **Pogrešno:** Ako zakasnim, ~~ne moj te~~ me čekati.

4.1.19. BiH, bismo, biste

Pogodbeni način (kondicional) tvori se s pomoću aorista pomoćnoga glagola **biti**, a on ne glasi **bi** u svim licima [3]:

- **Pogrešno:** ja ~~bi~~, ti bi, on bi, mi ~~bi~~, vi ~~bi~~, oni bi,
- **Ispravno:** ja **bih**, ti bi, on bi, mi **bismo**, vi **biste**, oni bi.

Dakle:

- Kad **bi** znao iznos otpora, mogao **bi** izračunati napon. (Ti ili on?)
- Kad **bih** znao iznos otpora, mogao **bih** izračunati napon. (Ja!)
- Kad **bi** znali iznos otpora, mogli **bi** izračunati napon. (Oni!)
- Kad **bismo** znali iznos otpora, mogli **bismo** izračunati napon. (Mi!)
- Kad **biste** znali iznos otpora, mogli **biste** izračunati napon. (Vi!)

4.1.20. Brojevi i brojke

Broj je riječ ili simbol za izražavanje količine jedinica, odnosno neke vrijednosti [1]. Kažemo cijeli broj, neparan broj, decimalan broj; broj tramvaja, kućni broj. Brojka je znak za tu količinu, grafem; brojeve možemo pisati arapskim ili rimskim brojkama: broj **pet** označavamo brojkama **5** i **V**.

Nepravilno je stoga reći da ćemo nešto ~~oduzeti od neke brojke~~ ili da ~~toj brojci~~ treba nešto dodati. Zbrajati i oduzimati možemo samo *brojeve*, znači konkretnu vrijednost, količinu. Što znači da smo **smanjili brojku** studenata na ASP-u, ako ih je bilo 650? Samo ovo:

650 650 650 650 650 650 650 650 650 ..

I ne kaže se ~~brojati~~ nego brojiti, pa tako i izbrojiti, nabrojiti, ubrojiti, prebrojiti, pribrojiti, zbrojiti...

4.1.21. Po prvi puta, prvi puta i prvi put

Jedna je od čestih pogrešaka u našem jeziku sintagma ~~po prvi puta~~ [1]. Najprije, ako se nešto dogodilo **prvi put**, jasno je da je prijedlog višak, jer nije riječ o ponavljanju. Osim toga, nije ~~puta~~ nego **put**: prvi put, (po) drugi put, (po) treći put... (po) stoti put.

Tako je i u složenicama (prilozima) kojima izričemo količinu: jedanput (čita se kao jedamput), dvaput, triput... stoput, ali: jedan puta, dva puta, tri puta... sto puta. Također, pogrešno je reći ~~često puta~~, jer to je pleonazam. **Često**, naime, znači **mного puta** pa posljednja riječ nije potrebna, dovoljno je kazati (samo) **često**.

4.1.22. Htio i htjeo

Zar ima sumnje? Isključivo:

- Ja sam **htio**!

I:

- Ti si **htjela**.

Pa zašto nismo?

5. Stilski savjeti

Čak i kad pomno pazite na pravopis i zatipke (tipfelere), može vam se potkrasti kakva stilaska pogreška. Evo čestih, bez nekog posebnog reda.

5.1. Položaj enklitika

O proklitikama i enklitikama možda do sada niste ni čuli i zacijelo sad nije trenutak da se s njima pobliže upoznate. Vjerujemo da će nekoliko primjera ilustrirati o čemu se radi i što valja, a što može i bolje:

- **Može proći:** Završni rad je napokon gotov.
- **Uhu ugodnije:** Završni rad napokon je gotov.
- **Uhu ugodnije:** Završni je rad napokon gotov.
- **Može proći:** Profesor Vedran Mornar je dekan FER-a.
- **Uhu ugodnije:** Profesor Vedran Mornar dekan je FER-a.

Bit svega je da nenaglašena riječ ne smije stajati na naglašenom ili istaknutom mjestu u rečenici. Pročitajte naglas gornje primjere i čut ćete kako je neke rečenice prirodnije čitati. No, nitko neće klonuti duhom ako ovdje „pogriješite“.

5.2. Položaj apozicije

Otvorimo novine i pročitajmo što piše: ~~Apple kompjutori, Renault automobili, PEZ bomboni, GEO magazin, Zippo upaljač, 095 mobilna mreža, VIP mreža, T-Com Internet korisnici, Internet mreža, plazma televizor...~~ [2]

Što se dogodilo s pridjevima, što se dogodilo s poretkom riječi u rečenici – prvo apozicija pa subjekt?

Treba: računala *Apple* (ili *Appleova računala*), automobili *Renault* (*Renaultovi automobili*), bomboni *PEZ*, magazin *GEO*, upaljač *Zippo* (*Zippov upaljač*), mobilna mreža *095* (ili *Tele2* kao tvrtka), *VIP-ova mreža* (ili *mreža VIP-a*), *T-Comovi internetski korisnici* (ili *internetski korisnici T-Coma*), *internetska mreža*, *plazmatski televizor*!

Govorite li da ljetujete na ~~Čres otoku~~? Živite u ~~Zagreb gradu~~? Likovi iz bajke su ~~Ivica dječak~~ i ~~Marica djevojčica~~? Gradski prijevoz plaćate ~~ZET kartom~~ ili ~~tramvaj kartom~~? E, pa onda nemojte pisati ~~HTTP protokol~~, ~~Internet korisnik~~. Protokol HTTP, internetski korisnik ili

korisnik Interneta! Ako baš morate pisati o adresi koja identificira računala na **Internetu**, stavite između spojnicu (crticu): IP-adresa, DNS-poslužitelj, web-poslužitelj, web-stranica.

Evo još jednog primjera: u internetskom izdanju (ne ~~Internet izdanju~~) jednih dnevnih novina osvanuo je naslov: „Školu gađali jajima i toalet papirom“. Što ne valja? Iz ovako sročnog teksta proizlazi da su **školu gađali jajima** i da su **toalet gađali papirom**. Rješenje?

- **Malo bolje:** Školu gađali jajima i toalet-papirom;
- **Najbolje:** Školu gađali jajima i **toaletnim** papirom.

Ovo nasilje toliko je sveprisutno da se lektori na nj više i ne obaziru; engleski je jezik sa svojom analitičkom konstrukcijom rečenice uzeo prvu žrtvu.

5.3. Brojevi

Rečenice nikada ne bi trebalo počinjati brojevima ispisanim brojkama:

- **Loše:** 40 bodova je ~~minimum~~ za prolaz na ispitu.
- **Bolje:** **Deset** bodova **minimum je** za prolaz na ispitu.
- **Loše:** 2005. je bila povijesna godina za FER.
- **Bolje:** **Godina 2005. bila je** povijesna za FER.

Brojeve do deset trebalo bi ispisivati slovima, ali ako nešto izražavamo mjernim jedinicama, osobito kad je mjerna jedinica izražena kraticom, broj treba pisati brojkama.

- **Loše:** Pješao je šest ~~km~~.
- **Zdravije:** Pješao je devet kilometara.
- **Dobro:** Pješao je 9 km.

5.4. Znakovi interpunkcije

Ispred interpunkcijskih znakova (točka, dvotočka, zarez, točka-zarez, upitnik, uskličnik...) ne dolazi razmak, dok nakon njih dolazi. Ispred otvorene zagrade dolazi razmak, iza zatvorene zagrade dolazi razmak. Iza otvorene i ispred zatvorene zagrade razmaka nema:

- **Pogrešno:** Ovo je rečenica . Ovo je druga rečenica (ima i zagrade).
- **Ispravno:** Ovo je rečenica. Ovo je druga rečenica (ima i zagrade).

To važi i za titule – iza točke dolazi razmak:

- **Pogrešno:** Bista ~~prof.dr.sc.~~ Josipa Lončara nalazi se u auli FER-a.
- **Ispravno:** Bista prof. dr. sc. Josipa Lončara nalazi se u auli FER-a.

Ako više znakova interpunkcije dolaze jedan za drugim, bolje je pisati sve:

- **U redu:** Diplomirao je godine 1996, magistrirao 2000, a doktorirao 2004.
- **Bolje:** Diplomirao je godine 1996., magistrirao 2000., a doktorirao 2004.

Jedan je uskličnik dovoljan, tri su izuzetna sreća. Dva su zatipak, jer kao znak interpunkcije ne postoje. Četiri ili više su besprizorno urlanje:

- **Pogrešno:** Pao sam ispit!! Ubit ću se!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!
- **Ispravno:** Prošao sam ispit! Dobio sam 2!!!

Jedan je upitnik dovoljan, tri su veliko iznenađenje, dva su zatipak, četiri ili više su šok:

- **Ispravno:** Pao sam??? Kako to misliš?
- **Pogrešno:** Zašto me ne voli????????????????
- **Ispravno:** Zašto sam pao?!

6. Strojna provjera pravopisa

Ne zaboravite da (gotovo) svaki uređivač teksta ima ugrađen mehanizam provjere pravopisa, a neki su u stanju provjeriti i gramatiku. Na ove potonje baš se i nemojte oslanjati. Primijetite da *spell checker* neće otkriti pogreške kao što su **sljedeći** i **sljedeći**, **vraćanje** i **vraćanje** i slične (ali bi trebao otkriti da ste pogriješili napisavši ~~sljedeće~~), s obzirom na to da su sve ove riječi dopuštene, ali ovise o značenju i kontekstu.

Ako ne želite koristiti provjeru pravopisa koju nude uređivači teksta (Word, OpenOffice), svoj tekst možete dati na provjeru Haschecku [4], prvom (i jedinom) hrvatskom akademskom *spell checkeru*. Njegovo se sučelje nalazi na adresi <http://hascheck.tel.fer.hr/>.

Ako niste sigurni kako se koja riječ piše ili što koja riječ znači, pogledajte Hrvatski jezični portal [13] – odnedavno je opet svima dostupan na adresi <http://hjp.srce.hr/>.

I ne predajte neprovjeren tekst nastavniku, jer nastavnik nije lektor! Ako vam tekst bude nečitljiv i prepun pogrešaka, lako je moguće da će vam ga nastavnik vratiti dok ga ne popravite i da uopće neće sadržajno procijeniti rad.

Umjesto zaključka

Sad kad ste savladali sve zamke koje su nesebično postavljale generacije jezikoslovaca, pronađite pogrešku u ovoj rečenici:

"Kada funkcija napisana u programskom jeziku C vraća rezultat, čini to preko stoga."³

³ *Funkcija pozivajućem programu ne vraća rezultat preko stoga, nego preko registra.*

Literatura

- [1] BLOG “JEZIČNI SAVJETNIK 1”, <http://stitch.blog.hr/>, ožujak 2008.
- [2] BLOG “JEZIČNI SAVJETNIK”, <http://jezicnisavjetnik.mojblog.hr/>, ožujak 2008.
- [3] BLOG “KORININA KLITOTEKA” – RUBRIKA “SAVJETI”, <http://kawai.blogger.hr/>, ožujak 2008.
- [4] HRVATSKI AKADEMSKI SPELLING CHECKER, <http://hascheck.tel.fer.hr/>, ožujak 2008.
- [5] BLOG “CHOMSKY ČUPA KOSU OD JADA”, http://greibachin_oblik.blogger.hr/, ožujak 2008.
- [6] BLOG “MINISTARSTVO SMIJEŠNOG HODA”, http://www.cell.blogger.hr/blog_23829.aspx, ožujak 2008.
- [7] FORUM.HR: *Kućište ili kućište*, <http://forum.hr/archive/index.php/t-51857.html>, ožujak 2008.
- [8] WIKIPEDIA: *Pravopis hrvatskoga jezika*, http://hr.wikipedia.org/wiki/Pravopisna_pravila, ožujak 2008.
- [9] WIKIPEDIA: *Veznici*, <http://hr.wikipedia.org/wiki/Veznici>, ožujak 2008.
- [10] WIKIPEDIA: *Refleksi jata*, http://hr.wikipedia.org/wiki/Refleksi_jata, ožujak 2008.
- [11] WIKIPEDIA: *Pridjevi*, <http://hr.wikipedia.org/wiki/Pridjev>, ožujak 2008.
- [12] WIKIPEDIA: *René Descartes*, http://hr.wikipedia.org/wiki/René_Descartes, ožujak 2008.
- [13] NOVI LIBER, SRCE: *Hrvatski jezični portal*, <http://hjp.srce.hr/>, ožujak 2008.
- [14] MONTY PYTHON: *Bruce’s Philosophers Song*, <http://www.lyricsdepot.com/monty-python/bruces-philosophers-song.html>, ožujak 2008.
- [15] BLOG “KORININA KLITOTEKA”, <http://kawai.blogger.hr/post/queer-dnk-sdpovca-ufbiu/294819.aspx>, ožujak 2008.
- [16] ŠKILJAN, ZDENKO: *Englezko-hrvatski i hrvatsko-englezki rječnik obavjèstničkôga nazivlja*, <http://www.hnk.ffzg.hr/jthj/Laszlo.htm>, ožujak 2008.
- [17] ALTAVISTA: *Babel Fish Translation*, <http://babelfish.altavista.com/>, ožujak 2008.